

**Новошинська Л.В.
МОТИВАЦІЯ ВКЛАДЕННЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ**

Постановка проблеми. Поняття «інвестиція» і «інвестор» у свідомості активної (працездатної) частини населення України, як і інших пострадянських держав, лише 15 років тому почали поступово відділятися від традиційних «капітальних вкладень». У середині 90-х років в економіці, що реформується, входить в обіг ринкова категорія «бізнес-план» - правонаступник архаїчного ТЕО - техніко-економічного обґрунтування. Спочатку - як данина моді, а далі - як усвідомлена культура економічного мислення в умовах свободи підприємництва.

Ринок, як виявилось, досить чутливий до об'єктів вкладення коштів, а також до строків цих вкладень, іменованих інвестиціями, і їхніх економічних наслідків. До речі, у зв'язку з інвестиціями поняття «капітал», в одному з відомих тлумачень означає ніщо інше, як «вартість, що приносить прибавочну вартість». І дотепер ця теза, якій більше півтора століть, ніким не була витребувана до спростування. Тому інвестиція, як спосіб одержання доходів з певної суми грошових коштів - цілком ординарне ринкове явище.

Більше того, сучасна економіка має у своєму розпорядженні великий арсенал інструментів інвестування. Безперечно, основним і базисним є інвестування безпосередньо в елементи виробництва - основу добробуту суспільства. Однак, чим далі, тим більше, стають популярними інструменти, у тому числі і фінансові активи, серед яких дорогоцінні метали, антикваріат, нерухомість, тощо - тобто спекулятивні способи приросту грошових заощаджень.

В цих умовах постійно виникає проблема – які є доступні засоби вкладань власниками заощаджень при можливих співвідношеннях доходностей та ризиків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання обґрунтованості засобів вкладання заощаджень як особистостей, так і інституціональних інвесторів постійно аналізуються у дослідженнях українських професіоналів інвестиційного бізнесу: Є.М.Григоренка; С.А.Оксанича, А.А.Отченаша; С.О.Москвіна; А.В.Федоренка, М.І.Ройка. Д.А.Леонова;. А.С. Дудка. Українська асоціація інвестиційного бізнесу у 2006 році провела соціологічні дослідження щодо визначення інвестиційних переваг вкладень особистих заощаджень. Результати такого дослідження виявили інвестиційні переваги щодо об'єктів нерухомості, банківських депозитів та інших. При цьому вкладення в інструменти інституціональних інвесторів зайняли останнє місце з 16 можливих [1, с.77].

Конкретні підходи авторів до розвитку інституціональних інвесторів (за українським законодавством це – інвестиційні фонди, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди) зорієнтовані на представників середнього класу, поява яких в суспільстві буде наслідком зростання його добробуту.

Просунута частина бізнесу вже давно розібралася, що інвестування сукупного капіталу є досить привабливим механізмом і його розвиток буде все більше затребуваним суспільством по мірі зростання рівня життя та згладжування його існуючої поляризації за рівнем доходу.

В цьому зв'язку доречно констатувати достатній простір для інвесторів щодо прийняття рішення - कुди внести накоплені гроші.

Ціль статті. Метою дослідження є визначення критеріїв виділення привабливих сегментів інвестування на вітчизняному фінансовому ринку, керуючись національним законодавством щодо цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу. Не можна не помітити, що «інвестиційний ринок», «вільний капітал» і ще деякі ключові категорії вводяться в «науковий оборот» як щось саме собою зрозуміле, аксіоматичне - поза зв'язком з базисними поняттями «економіка», «бізнес», «суспільне відтворення», «валовий внутрішній продукт», «державні фінанси», «фінансовий ринок». Безперечно, не викликає сумніву правомірність вичленування в будь-якій економіці (у будь-якому її укладі) безлічі всіляких ринків. У їхньому числі: товарний, фінансовий, валютний, ринок цінних паперів, ринок спільного інвестування, тощо.

Разом з тим, такий достаток понять і категорій має головну причину свого походження – різні аспекти, з позицій яких єдиний соціально-економічний організм розчленовується на відносно самостійні складові. Однак будь-яке розчленування завжди повинне забезпечувати досить чітка взаємна відповідність (а точніше, співвідношення виділених частин і відповідних їм понять), які вписуються в логіку, обумовлену обраним аспектом розчленування. Ще простіше: сукупність складових, виділених за одною заданою ознакою, при їхньому об'єднанні завжди повинна давати вихідне ціле (яке розділили на складові).

За законами логіки кожний виділений ринок повинен бути зрозумілий своїм місцем і роллю в сформованій безлічі ринків (при обраному аспекті або ракурсі розчленування).

Інакше кажучи, визнаючи економіку деякою системою, варто було б оперувати поняттями: субстрат, властивості, відносини (тобто, системними параметрами).

Прийнявши як об'єкт дослідження «інвестиційний ринок», у суб'єкта виникає закономірне питання: у контексті яких ринків (відносин і взаємозв'язків) необхідно розглядати досліджуваний об'єкт. Крім того, як визначається аспект чи ракурс, згідно з яким розчленований економічний організм.

На такі міркування наводить докладне розкриття в спеціальній літературі поняття «інвестиційний ринок» і його ролі в економічній системі країни, що реалізується через сім відповідних функцій [2, с. 128-129]. За допомогою логічної сукупності цих функцій, описуються властивості визнаного в усьому світі об'єктивною реальністю фінансового ринку при виборі своєрідного аспекту й ракурсу його розчленування.

Будь-яке розчленовування соціально-економічних процесів (систем) бачиться доцільним і корисним винятково в контексті циклу суспільного відтворення: виробництво, обмін, розподіл, споживання товарів і послуг, створених у суспільстві.

Колізія виникає в ситуації розгляду взаємної відповідності фінансового й інвестиційного ринків. Це що: те ж саме, або щось є частиною іншого, і якимось із ним співвідноситься?

Інвестиції - це не самоціль, а лише кошти суспільного відтворення в його різноманітних формах і проявах. Тому навколо інвестиційного ринку повинне існувати щось ще, що забезпечує повноту й завершеність циклу суспільного відтворення.

Важлива особливість сучасності - найкоротші строки переміщення практично будь-яких грошових сум у будь-яку населену точку планети, завдяки всесвітній мережі Інтернет. У кожному разі, в основі інвестицій завжди лежать грошові заощадження, які або знецінюються під дією інфляції, перебуваючи в домашньому або офісному зберіганні як скарбу, або витрачаються на споживчі товари й послуги як тривіальний засіб обліку (платежу), або стають капіталом, якщо вводяться в оборот з метою одержання доходу - тобто беруть участь в інвестиційному процесі.

Однією з важливих складових інвестиційної діяльності є адекватна оцінка потенційних можливостей інвестора щодо ефективних форм і об'єктів вкладення наявних у нього заощаджень. Статистичні дослідження фахівців характеризують дані про пріоритети й раціональні напрямки вкладень вітчизняних інвесторів за наступними рівнями наявних у них заощаджень (у тис. дол. США в діапазонах: від 200 до 2000; від 2000 до 10000; від 10000 до 100000; понад 100000) [3, с. 15]. Спостережувана при цьому загальна закономірність показує, що з ростом суми заощаджень розширюється коло можливостей їхнього інвестування й відбувається перехід від більше консервативних і менш ризикових форм застосування до більше ризикових, але, разом з тим, і більше дохідних.

Проте, навіть на 16-му році триваючих в Україні ринкових перетворень, власники безлічі вітчизняних компаній не підозрюють про існування джерел інвестиційних ресурсів за межами одержання банківських кредитів і продажу корпоративних цінних паперів (акцій і облігацій) на фондовому ринку. Не краще виглядає ситуація й у рядах головного зберігача - населення (домогосподарств) перед проблемою раціонального вкладення заощаджень.

У цей же самий час в окремих галузях досить явно проглядаються компанії з темпами росту річного обороту, які вимірюються двозначними числами, при гострій нестачі в них інвестиційних ресурсів.

У цих умовах, в останні три-чотири роки, серед «консервативних» комерційних банків і страхових компаній з неосяжними асортиментами різноманітних фінансових продуктів про себе встигли заявити кредитні товариства (союзи), корпоративні й пайові інвестиційні фонди (ІСІ) (не плутати з «ваучерними»!), недержавні пенсійні фонди.

ІСІ - це для українського фондового ринку відносно нова форма фінансових послуг. Їх відмітні конкурентні переваги можуть відобразитися в їх альтернативності банківській системі. Альтернативність банківській системі проявляється в наступному ракурсі. ІСІ дають можливість брати участь інвестиційному капіталу в більше ризикових, але й більше прибуткових вкладеннях. Депозитні внески, особливо VIP - клієнтів банків, не задовольняють їх потреби у вкладаннях зі значно більшою прибутковістю.

Банки вже зараз починають створювати свої ІСІ - адже залучені через фонди гроші не резервуються (у відмінності від банківських депозитів) і в такий спосіб можуть бути більш ефективно й з більшою віддачею використані.

Крім того, при інвестуванні через ІСІ інвестор не несе істотних витрат і ризиків, оскільки він не здійснює пошук об'єктів інвестування, не думає, куди і як варто вкласти свої кошти й не змушений постійно надалі стежити за своїми інвестиціями, за нього це роблять професіонали - менеджери компанії з управління активами.

Висновки та перспективи. Позначився інтерес швидко зростаючих компаній до можливостей фондів прямого інвестування. А в ринковий побут, не те, щоб увійшло, а просто ввірвалося тасмичне - загрозливе поняття «рейдер». Це корпорації або групи компаній - інвестори, зацікавлені в поглинанні підприємств, що ними інвестуються. Вони прекрасно орієнтуються в «пробілах» вітчизняного корпоративного законодавства й мають арсенал «схемних» рішень для досягнення своїх цілей.

У контексті цих подій і явищ на українському ринку капіталів розвивається середній рівень взаємодії й взаємозалежності між іменитими й потужними стратегічними й промисловими інвесторами, з одного боку, і «бізнес-ангелами» (приватними інвесторами-індивідуалістами) - з іншого.

Спостерігаються прагнення з'єднання здатності концентратора капіталів, властивих фінансово-промисловим групам, з мобільністю, колективним інтелектом і капіталом розрізнених «бізнес-ангелів».

Найбільш високими конкурентними перевагами характеризується венчурне інвестування. Так, частина венчурних фондів перебуває в сфері «відкладеного» оподаткування за доходами від результатів венчурних вкладень. Висока дохідність характерна для венчурного обслуговування операцій з нерухомістю, в основному - у будівельних галузях, хоча темпи росту цього ринку знижуються.

Джерела та література

1. Участь населення в інститутах спільного інвестування // Ринок цінних паперів України.-2006.-№ 5-6.- С. 77-80.
2. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент. – К.: Київ.нац.торг.-екон. Ун-т, 2003.- 398 с.
3. З.Н. Задерей. Веселые старты // Контракты.-2006.- № 15 (726).- С.14-17..